

aminő ama dogmatikus megnyugvás, melyet a „Kelet“ hirdet. Az élet lényege az előretörés s az ebből fakadó elkerülhetetlen harc: a világfolyamat sem egyéb, mint érvényesülni törekvő létezők szüntelen harca. Az a bölcsész, ki fölismeri ezt s az emberi élet értelmét is az igazságért való küzdelemben látja — és nem az, ki a maga természetes nyugalomvágyát összetéveszti a mindenség egyetemes törvényével. „Keleti bölcs“nek lenni talán kényelmesebb: de mélyebb, igazabb, szebb és nemesebb életfölfogás az, mely szerint élethivatásunk, hogy harcoljunk és szenvedjünk az igazságért a földön.

Pauler Akos.

Kiállítások.

A Szépművészeti Múzeum dús grafikai gyűjteményének egy újabb részét állította ki: a nagyszerű XVIII. századbéli francia grafika után a XVII. század hollandi grafikáját. A pompás anyag áttekinthető és teljes képet ad a holland művészet e kiválóan ápolt ágáról. A holland nép józan puritánsága tudvalevően az intim, kisméretű, bensőséges, polgári igényeknek megfelelő alkotásokat kívánt művészeitől, nem a világtörténelem nagy eseményeinek ábrázolását; nem a távol vidékek, hanem honi tájak érdekelték gondolatvilágát. A század hollandi művészetének másik virágzó ága: a vallásos tárgyú művészet ugyanolyan sajtáságokkal bír, mint a világi. A holland egyszerűséggel az sem volt összeegyeztethető, hogy a művész üres, mutatós technikai ügyeskedésekkel fejezze ki közlendőt és ezért mondhatjuk azt, hogy ennek a művészetnek művészileg legnagyobb értéke éppen a sokszor igénytelenségnek látszó egyszerűsége, amely az alkotás eszmei tartalmát mindenkor a legnagyobb gondnal juttatta kifejezésre.

Röviden: ez a kor Rembrandt kora. A minden idők egyik legnagyobb rézmetszőjének teljes nagyságát hatvannál több pompásabbnál pompásabb műlap igazolja. Így világszerte ismert (annak idején is széles földön csodált) lapjai: A Százforintos lap, vagy Jézus gyógyítja a betegeket, Faust, Krisztus levétele a keresztről fáklyafény mellett, a Szent család a macskával, Önarcképe, feleségének Saskiá-

nak három arcképe, Amszterdam látképe, híres tájképe a három fával és egy csodálatos finomságú fekvő néger női aktja. Méltó munkákkal sorakoznak Rembrandt köre a kor művésznagyságai közül Ruissdael Jakab, az ismert tájképfestő tájábrazoló három karcával, Potter Paulus, Cuyp Aelbert, a parasztképek népszerű alkotója, Ostade Adriaen, a népéletből vett karcával, Laer Pieter lendületes megoldású állatképekkel, Molyn Pieter sikerült paraszt-alakjaival, Seghers Herkules Pietersz unikumszámba menő „Lapályos vidék folyóval“ című színezett rézkarcával, Liviens Jan arcképeivel (a remek Robert South arcképe). Látunk azonban nagyobb kompozíciójú lapokat is, így például két „Ecce homo“-t és két golgotai jelenetet Rembrandtól, valamint bizonyára a pompaszerető flandriai művészet befolyásolta allegorikus, történeti kompozíciókat.

Történelmünk egy szomorú emlékével is találkozunk a kiállításon. Luyken Jan „A vértanuk színpada“ sorozatának egyik metszete „A protestáns lelkészek nyomorúsága Magyarországon 1674-ben“ címet viseli és a nehéz bilincsekbe vert papok gyötörtetését ábrázolja sánckamrálatokban.

A Nemzeti Szalón csoport-kiállításán két festő és négy festőnő szerepel. A kiállítás legerősebb embere, Bardócz Árpád arról győzött meg bennünket, hogy művészte ott a legkiforrottabb, ahol az utóbbi évek folyamán leginkább éreztük hiányát: a vízfestészetben. Budapest szép panorámájának tizenkét nagyobb méretű kiváló, leszűrt művészettel festett levegős és áttetsző színű képe megérdemelné, hogy a maga teljességében valamelyik múzeumunk falán nyerjen elhelyezést. Grafikája erőteljes, határozott. A nagy tömegek érzékeltetésében mesteri. Olajfestményei és pasztelljei szintén komoly művészi alkotások.

Krón Jenő művészte még kiegyensúlyozatlan. Míg egyes alkotásai felkészültségének majdnem akadémikus tökéletességéről tanuskodnak, addig újabb alkotásainak keresett stilizáltságával és egyszerűsítő törekvésével a modern irányzatok művészietlen felfogásához jut közel.

Baumhorn Olga figyelemreméltó tehetséget árul el az arcképfestészetben, jóllehet egyénisége még nem jut kellően érvényre. Legsikerültebb alkotása K. M.-né arcképe, amely legszebb reményekre jogosítja fiatal művészünket.

Győri Aranka színes tussrajzaiban nem mindennapi dekoratív érzék megnyilatkozását látjuk; kár, hogy díszítőművészi törekvése háttérbe szorította a gondos természetmegfigyelést.

Marsovszky Szirmai Ili a színek juttat főszerepet és ebben figyelemreméltó finomságokat is mutat föl, mint például Krisztus az olajfák hegyén című kompozíciójában. Modorossága azonban említett kiválóságát teljesen ellensúlyozza és sokhelyütt teljesen érthetlenné teszi.

Turán Hacker Mária technikája minden egyes témájánál változik — szerencsésen. Kár, hogy tehetségének és felkészültségének megfelelően önmagát még nem találta meg. Nem mindennapi tehetségét dícséri Ady Párizsban című olajképe.

A „Mentor“ kiállítási helyiségében Derkovits Gyula állította ki műveit. A modern iskola híve, azonban komoly tehetsége érvényre jut minden csináltsága dacára is. Legnagyobb erénye a közvetlen meggyőző erő.

A magyar képzőművészetet nehéz csapás érte a múlt hetekben. Berlinben 64 éves korában elhunyt Paczka Ferenc idegenbe szakadt hazánkfia. A nagyközönség jellegzetes paraszt-alakjairól és egyházi tárgyú képeiről ismerte nevét, nemkülönben Emese álma című képéről, de legnagyobb hírességre tett szert Görgey Árhurról festett portréja révén.

Mányoky Ádám hazakerült Rákóczi-képével kapcsolatban nem tartjuk érdektelennek megjegyezni, hogy van neki még egy, a fejedelmet ábrázoló képe. A kép, amely a Radvánszky bárók tulajdona, a fejedelem valódi és nem eszményített képmása. A kép nagysága körülbelül ugyanakkora, mint a drezdai képe, beállítás is hasonló, csak Rákóczit főveg nélkül, páncélban, piros bársony hermelines palástban

örökítette meg. Arckifejezése nem a másik kép szelíd, derűs benyomását kelti, hanem egy tekintélyes, tiszteletet parancsoló, erős akaratú, dacos férfi néz ránk a képről. A Saint-Simon híres memoárjaiban közölt leírás Rákócziról inkább alkalmazható erre, mint a most hazakerült képre. Székely Miklós.

A római nemzetközi tárlat. A múlt évi velencei kiállítás három szempontból volt kiváló jelentőségű: a modern képzőművészeti törekvések minden számottéví irányára a legrepresentatívabb alkotások világát vetette, tizennégy nemzet művészetének a háború utáni alakulásáról s ez időben elért java eredményeiről nyújtott beszédes tanúságot és az alkalmi viszonylagosság mértékeit messze meghaladó értékek tekintélyes számát sorakoztatta föl. Mind e három tekintetben jóval szűrésebb a harmadik római biennális tárlat mondanivalója. Az ötvenhat terem falán is csak zsúfolva megférő kép- és szoborrengetegben alig egy-két tucatnyi a kivételes érdemű munka, az anyag nagyobbik fele meglepően enyhe kritikával kezelt olasz művészekből való s mellettük csak hat más nemzet szerepel, láthatóan sietve összerótt, hézagos gyűjteményekkel. Így a kiállítás nem vált az európai művészet aktuális viszonyainak beszámolójává, s jelentőségének emelésére egyrészt vonzó történeti visszajelentésekkel szolgál, másfelől azért igényelhet különös figyelmet, mert egyházművészeti részében először felel nemzetközi keretek között arra a kérdésre, hogy a vallásos ihletnek milyen szerepe van a modern képzőművészeti alkotásban s lehet-e szó az egyházművészet régibb értelmében vett mai arte sacra-ról.

A retrospektív termekben néhány múlt századbéli érdemes olasz művész (Carlandi, Cabianca) és a barbizoniakkal egyidős, az olasz piktúrában ezekével rokon irányzatot jelölő possilippói iskola immár történelmi érdekűvé lett természetén tekintetünk végig, Camille Corot poétikus tájain a honi művészet számára meddővé lett nagy olasz hagyományok hódító erejét csodáljuk és Lenbach legszebb portréinak gazdag sorozatával találkozunk.

Az élő olasz művészetet többszáz név képviseli. Ismerős hangzású